

*Глібова С.**

ВІЙСЬКОВА СКЛАДОВА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Військова складова ЗП держави відіграє значну роль у її політиці. Поряд з тим існують проблеми, пов'язані саме з функціонуванням цієї складової:

Досить актуальною проблемою була і залишається проблема торгівлі зброєю.

Україна, в цьому сенсі, є одним з найактивніших гравців на міжнародному ринку. Щорічно обсяги торгівлі зброєю збільшуються на 5 -10 %, ця країна займає шосте місце в світі по продажу зброї.

Зі здобуттям незалежності Україна отримала у своє користування значний ресурсний потенціал: 4 військові армії, 1 танкову армію, 1 армійський корпус, 3 корпуси протиповітряної оборони, 43-тю ракетну армію, важку бомбардувальну авіацію, 9 тис танків, 11 тис. бронемашин, 18 тис. артилерійських систем, 3900 літаків та вертольотів, 176 міжконтинентальні балістичні ракети, 2883 окремі оперативно тактичні ядерні боезаряди, 1800 підприємств промислового комплексу, 2.7 млн. робітників у цьому секторі та 1 млн. військовослужбовців та інш. Цього було більше ніж достатньо для того, щоб переформувати дієві збройні сили. Торгівлю зброєю вирішили використати в якості альтернативних шляхів поповнення державної скарбниці, і не тільки.

20 грудня 1992 року за наказом Президента України Леоніда Кравчука було створено державну компанію «Український дім», яка отримала право на безліцензійний продаж іноземним державам та приватним особам «наднормованих резервів» та військового обладнання. Такі ліберальні поступки призвели до того, що сектор, який завжди залишався прерогативою держави, був переведений у «вільне плавання». Звичайно такою обстановкою скористалися представники тіншових кіл, що потягнуло за собою череду міжнародних проблем, де Україна звинувачувалася в незаконному продажі зброї та порушенні міжнародного законодавства. Зокрема наголошувалося на тому, що Україна нелегально продавала зброю до Хорватії, Боснії, Іраку.

В 2005 році оприлюднили данні, що визнавали існування на 1996 рік 114 кампаній, які займалися хаотичним та самовільним продажем зброї. В період з 1992 – 1997 рік було продано зброї на 32 млрд. \$ (враховуючи 250 зниклих ядерних боезаряди).

По факту цього було створено спеціальну тимчасову слідчу комісію для перевірки актів нелегального продажу озброєння та військового майна закордон. Схема незаконного продажу зброї виглядає приблизно так: її абсолютно легально списують з балансу Збройних сил для подальшої утилізації. В Україні функціонує єдиний завод, що виконує такі роботи - у Кам'янці-Подільському. Який, що цікаво, підпорядкований не Міністерству оборони, а Міністерству промислової політики. Тобто, для утилізації зброї потрібно її переводити з балансу одного міністерства на баланс іншого. Саме тут і трапляється найбільше крадіжок.

«Є три різновиди ринку зброї, - свідчить директор Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння Валентин Бадрак. - Перший - абсолютно легальний, де держави змагаються за те, щоби продати якомога більше своєї зброї та військового обладнання. Другий

* студентка 4 курсу відділення «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: ас. Ковтун О.Ю.

- це сірий ринок, де йдуть поставки зброї всупереч міжнародним договорам і нормам, але при цьому держава не публічно заохочує торгівлю, і продаж здійснюється, по суті, від її імені. Чорний ринок - це коли поставками цього товару займаються кримінальні структури».

На сьогодні в Україні діє система державного контролю за експортом зброї. В 1996 році була створена Державна служба експортного контролю, в тому вигляді, в якому вона працює нині, та концерн «Укрспецекспорт», котрий централізував процес експорту озброєнь. Вся система формувалася за американським принципом і не без фінансової участі США. Дуже важливим елементом цієї системи є те, що для продажу будь-якої одиниці зброї - легально чи нелегально - потрібно мати підписи великої кількості осіб, котрі мають це рішення погодити, -- причому всі люди - з різних відомств. Тому сформувати корупційну структуру досить складно.

Дуже серйозною проблемою лишається й неврегульованість українського законодавства про зброю - воно недосконале. Саме тому у нас цілком реально під виглядом мисливського карабіну за \$2 тис. купити штурмову гвинтівку морської піхоти США.

Поряд з цим, за даними Стокгольмського міжнародного інституту дослідження проблеми миру, легальний експорт української продукції, дав можливість Україні протягом 2003 – 2007 рр. заробити до 3,5 млрд. \$.

Нові види озброєння, що пропонують наші дослідницькі центри проявляють високий рівень конкурентоспроможності. Харківське КБ ім. Морозова на виставці В Абу-дабі запропонувало версію бронемашини, яку спеціалісти за високі якості назвали «вогненным віхрем на колесах». Розробки ГККБ «Луч» протитанкові вертолітні ракети, зацікавили іноземних замовників. Особливою гордістю КБ «Луч» є розробка єдиної у світі сигнальної ракети, яка, опускаючись на землю, знімає на камеру та передає зображення на монітор, що знаходиться у військового. Таким чином надаючи оптимальну можливість аналізу ситуації на полі бою. Користуються популярністю розроблені модифікації літака АН – 74 АНТК ім. Антонова.

Значні успіхи українських виробників на міжнародній арені не покращують ситуацію всередині самої країни. Проблемою нашої держави залишається брак коштів на модернізацію власної армії та державних військових підрозділів. Україна витрачає на модернізацію та переоснащення армії від 30 до 100 млн. \$ на рік, тоді як Франція 8 – 9 млрд. \$. Хронічний дефіцит коштів передбачалося ліквідувати шляхом впровадження поправок до законодавства з розроблення та виготовлення зброї, внесені ВРУ 2005 року, що мали надати можливість приватним структурам проникати на цей ринок. Однак активної допомоги це не надало.